

2019-2024

Een ambitieuze legislatuur voor milieu en natuur

VOORSTELLEN VAN DE MILIEUBEWEGING

FEDERALE VERKIEZINGEN

SAMENVATTING

KLIMAAT

VISIE 2050

In 2050 is onze maatschappij vrijwel koolstofneutraal. **De uitstoot van broeikasgassen is met minstens 95% teruggedrongen in vergelijking met 1990**, wat helemaal in lijn ligt met het Klimaatakkoord van Parijs. De systeeminnovatie die nodig is om de klimaatdoelstellingen te halen, is op gang getrokken door een 'klimaatwet', die gestemd is in 2020.

Het klimaatbeleid werkt door in alle emissiesectoren, aanpalend en transversaal beleid zoals de fiscaliteit en zorgt ook voor een daling van de emissies die verbonden zijn met de consumptie. De kansen voor de werkgelegenheid, economische activiteit en duurzame welvaart van het klimaatbeleid zijn ten volle benut.

« De uitstoot van BKG-emissies is met minstens 95% teruggedrongen »

MAATREGELEN

- **Stem een klimaatwet** die vastlegt dat de broeikasgasemissies in België in 2050 95% lager liggen dan in 1990, richt een **klimaatraad** op die de implementatie doorheen de verschillende regeerperiodes bewaakt, pleit op Europees niveau voor een **-55% BGE doelstelling voor 2030** en breng het intern klimaatbeleid in lijn met die doelstelling.
- Gebruik de **inkomsten van de ETS volledig voor het klimaatbeleid**, waarbij de helft naar interne emissiereductiemaatregelen gaat en de andere helft naar klimaatfinanciering. Voer samen met andere landen een **grensheffing voor CO2** in die de competitiviteit van de ondernemingen beschermt en er tegelijk voor zorgt dat vervuiling een prijs krijgt in alle sectoren.
- **Bouw alle overheidsinvesteringen, subsidies of andere stimuli voor fossiele brandstoffen af**, te beginnen met de vergoeding van private brandstofkosten voor verplaatsingen met bedrijfswagens. Voer een CO2-heffing in in de non-ETS die ertoe bijdraagt dat België haar klimaatdoelstellingen voor 2030 haalt.

CIJFERS

Noodzakelijke vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in België tegen 2050 in vergelijking met 1990.

Vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in België, uitgezonderd industrie, tussen 1990 en 2016.

Stijging van de uitstoot van broeikasgassen door de transportsector en gebouwen tussen 1990 en 2016.

ENERGIE

VISIE 2050

Om de klimaatdoelstellingen te halen, **zal ons energieverbruik tegen 2050 drastisch moeten dalen**. De energie die we nog zullen verbruiken, zal **100% hernieuwbaar en duurzaam** moeten zijn. De federale overheid moet deze ontwikkeling begeleiden en stimuleren binnen haar bevoegdheden.

De prioriteit dient te gaan naar de vermindering van de energievraag, de aanpassing van het elektriciteitsnet, de uitbouw van hernieuwbare energie en het realiseren van de kernuitstap tegen 2025.

« 100%
hernieuwbare
en duurzame
energie »

MAATREGELEN

- Stippel een geïntegreerd **energie-efficiëntieplan** uit tezamen met de gewesten.
- **Werk aan een vergroening van de energiefiscaliteit** waarbij vervuiling beprijsd wordt (CO₂-heffing) en de hernieuwbare en/of energie-efficiënte alternatieven financieel voordeliger zijn.
- **Formuleer voor België en de gewesten een ambitieuze doelstelling inzake hernieuwbare energie tegen 2030**. De milieubeweging pleit voor minstens 13 GW capaciteit PV, 6,6 GW wind op land en 4GW wind op zee, of nog een productie van 57% hernieuwbare elektriciteit in 2030. De volledige kernuitstap wordt uitgevoerd tegen 2025.
- Verbied de verkoop van verwarmingstoestellen op steenkool of petroleum onmiddellijk en verbied de verkoop van verwarmingstoestellen die stookolie gebruiken ten laatste in 2025.
- Onderzoek en ontwikkel samen met de netbeheerders een visie en **strategie voor het uitfasen van fossiel aardgas** en de toewijzing van hernieuwbaar, duurzaam gas aan verbruikssectoren.

CIJFERS

Daling van het energieverbruik per inwoner tussen 1990 en 2015.

Stijging van het elektriciteitsverbruik per inwoner tussen 1990 en 2015.

Aandeel van hernieuwbare energie in het bruto-eindverbruik van energie in 2015 versus de doelstelling voor 2020 ingesteld door België.

MOBILITEIT

VISIE 2050

Tegen 2050 heeft de hele bevolking toegang tot goederen en diensten dankzij een betaalbaar aanbod van duurzame mobiliteitsdiensten. Door een betere ruimtelijke ordening en de nabijheid van de diensten kan iedereen zich makkelijk te voet of met de (elektrische) fiets verplaatsen. **Het gebruik van personenauto's is een uitzondering geworden** en voorbehouden voor bepaalde profielen of trajecten. Voor langere afstanden wordt gebruikgemaakt van het openbaar vervoer en de nieuwe mobiliteitsdiensten (en van een gedeeld elektrisch vervoersmiddel voor de 'laatste kilometer') die aangedreven worden door 100% hernieuwbare energie. Op die manier houden de vervoersmiddelen rekening met de gezondheid en de ecosystemen: de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen, alsook verkeerslawaai en -ongevallen behoren tot het verleden.

« Het gebruik van personenauto's is een uitzondering geworden »

MAATREGELEN

- Een coherent en gecoördineerd mobiliteitsbeleid tussen de verschillende machtsniveaus ontwikkelen, in het bijzonder door middel van een **interfederale visie** met een duidelijke beschrijving van het koolstofvrije vervoerssysteem van de toekomst en de te bereiken mijlpalen (tussen 2030 en 2040) inzake de vermindering van de vraag, modale aandelen en technologische keuzes. Met een **duidelijk scenario voor de geleidelijke verdwijning van diesel- en benzineauto's** zal uiterlijk in 2030 de verkoop van dergelijke voertuigen stopgezet kunnen worden.
- **Fiscale instrumenten** ontwikkelen voor een duurzaam vervoersbeleid, bijvoorbeeld door te stoppen met de fiscale voorkeursbehandeling van bedrijfswagens, door maatregelen ter bevordering van de nabijheid tussen woon- en werkplaats te ontwikkelen, door een einde te stellen aan de concurrentievervalsing ten voordele van het luchtvervoer en door het autodelen te ondersteunen.
- De omstandigheden vestigen voor een **efficiënt, gebruiksvriendelijk en breed treinaanbod**: ontwikkeling van een aanbod gericht op de overstapknooppunten, geleidelijke ingebruikname van het GEN-aanbod, planning van de relevante investeringen en doeltreffend bestuur.

CIJFERS

6.000 tot 9.200 meer

Personen met hetzelfde profiel leggen gemiddeld 6.000 à 9.200 kilometer meer af wanneer ze beschikken over een bedrijfswagen.

80% van de dagelijkse trajecten wordt in België nog steeds afgelegd met de wagen.

GEZONDHEID

VISIE 2050

Tegen 2050 geeft de overheid resoluut **voorrang aan preventieve gezondheidsbenaderingen** om alle burgers een gezond milieu, toegang tot groene ruimten en kwaliteitsvolle voeding te garanderen en actieve vervoersmiddelen te ondersteunen. De levensverwachting in goede gezondheid wordt niet langer beïnvloed door de slechte milieukwaliteit en alle burgers hebben dagelijks toegang tot de natuur en worden betrokken bij de inrichting van hun leefomgeving.

Giftige chemische stoffen zijn niet meer terug te vinden in de wereldwijde productie- en consumptieketens en er worden alleen nog maar geringe sporen van hardnekkige verontreinigende stoffen gemeten in het milieu of tijdens biomonitoring. Baby's worden niet langer geboren met allerlei giftige chemische stoffen in hun lichaam.

« Prioriteit voor preventieve benaderingen »

MAATREGELEN

- De **luchtkwaliteit verbeteren** door te pleiten voor strengere Europese emissienormen voor nieuwe voertuigen en de naleving van die normen door de autosector te garanderen, door te streven naar de stopzetting van de verkoop van voertuigen met verbrandingsmotor uiterlijk tegen 2030 en door reclame voor voertuigen met verbrandingsmotor te verbieden.
- De **burgers beschermen tegen giftige chemische stoffen** door op verschillende machtsniveaus een wettelijk kader te ontwikkelen en de blootstelling aan giftige stoffen te verminderen, in het bijzonder kwetsbare bevolkingsgroepen :
  - een ambitieus nationaal plan milieu-gezondheid (NEHAP) implementeren ;
  - het gebruik van hormoonontregelaars in alle voedselverpakkingen en medische toepassingen verbieden ;
  - het federaal programma voor de reductie van biociden versterken ;
  - een nationaal kader voor epidemiologisch toezicht uitwerken.
- De **natuur als gezondheidsbondgenoot ondersteunen** door het gebruik van natuurlijke oplossingen (op basis van wetenschappelijk onderzoek) te stimuleren in plaats van geneesmiddelen.

CIJFERS

12.000 sterfgevallen

In België veroorzaakt luchtverontreiniging 12.000 premature sterfgevallen per jaar.

300 verontreinigende

Uit onderzoek van navelstrengbloed is gebleken dat er in het lichaam van pasgeboren baby's ongeveer 300 verontreinigende stoffen aanwezig zijn, in het bijzonder pesticiden en vlamvertragers.

25 %

Naar schatting 25% van de ziekten houdt volgens de Wereldgezondheidsorganisatie verband met milieuverontreiniging die vermeden kan worden.

LANDBOUW EN VOEDING

VISIE 2050

Voedselproductie gebeurt in evenwicht met de (lokale) ecologische draagkracht. De landbouw is mee de drager van cruciale ecosysteemdiensten. Het vergoeden van die diensten vanuit het landbouwbeleid garandeert een beter inkomen voor de landbouwers en zorgt zo voor een veerkrachtige landbouw die de voedselzekerheid garandeert.

Een doeltreffend voedingsbeleid zorgt ervoor dat **de consumptie van dierlijke eiwitten met de helft vermindert** en dat duurzame voeding herkenbaar, beschikbaar en betaalbaar is. Voedselverspilling is tot het minimum herleid.

« De consumptie van dierlijke eiwitten wordt met de helft vermindert »

MAATREGELEN

- Op Europees niveau pleiten voor **het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) als motor voor een duurzame voedselproductie**. Daartoe vergoedt het landbouwbeleid enkel **publieke diensten** zoals het behoud van biodiversiteit, de verbetering van de waterkwaliteit of bodemkwaliteit, het behoud of de creatie van waardevolle landschapselementen of het vastleggen van CO₂. De investeringssteun voor vervuilende, grondloze dierlijke productie wordt uitgefaseerd.
- **Het drastisch verminderen door de federale overheid van het particulier en landbouwkundig pesticidengebruik** door ambitieuze, concrete en meetbare doelstellingen op te nemen in het Nationaal Actieplan voor de Reductie van Pesticiden (NAPAN). De reclame (in alle vormen) van pesticiden voor particulier gebruik wordt verboden. De aangeboden pesticiden mogen enkel nog biopesticiden en pesticiden met een laag risico zijn. Overige pesticiden worden verboden voor particulier gebruik.
- **Verminder de dierlijke productie en consumptie met de helft**, door het bevorderen van gedragsverandering ten voordele van een meer evenwichtige voeding die beter is voor de gezondheid en het milieu, en dit via informatie en sensibilisatie van burgers. Deze cultuurverandering wordt ondersteund door een positieve fiscaliteit (schrappen van BTW op fruit, groenten en plantaardige proteïnen), terwijl de heroriëntatie van de productie wordt bevorderd door een beleid gericht op de autonomie van de veehouderij (verminderen van grondstoffen voor veevoerders) en het internationaliseren van de kosten. Wetenschap- en gezondheidsbeleid vormen een katalysator in deze transitie.

CIJFERS

10% = 1,3 miljard

Als 10% van de Belgische volwassenen zou overschakelen op meer plantaardige voeding, bespaart de overheid over 20 jaar 1.3 miljard euro uit op de sociale zekerheid.

BIODIVERSITEIT EN NATUUR

VISIE 2050

De jarenlange en snelle achteruitgang van de biodiversiteit wordt afgeremd en tegen 2030 stopgezet. Tegen 2050 wordt de dalende curve omgebogen en is de **biodiversiteit in al haar vormen behouden, hersteld en erkend** voor de fundamentele bijdrage die ze levert aan de welvaart en het welzijn in onze maatschappij, evenals voor haar intrinsieke waarde. Om deze ambitieuze doelstelling te laten slagen in België en op wereldschaal, is biodiversiteit een rode draad in ons economisch en handelsmodel, binnen ontwikkelingssamenwerking, educatie en het leven van ieder van ons. Belgische investeringen, handel en consumptie ondersteunen een duurzame productie met een minimale impact op de biodiversiteit in België en daarbuiten.

Een ambitieuze **post-2020 biodiversiteitsstrategie**, gebaseerd op wetenschappelijke kennis en in lijn met andere internationale beleidsengagementen, zoals het Akkoord van Parijs en de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, werd succesvol geïmplementeerd.

« De biodiversiteit in stand wordt gehouden, hersteld en erkend »

MAATREGELEN

- Versterk de strijd van België tegen de illegale handel in bedreigde dier- en plantensoorten door het opstellen en implementeren van een nationaal gecoördineerd actieplan in lijn met het Europees actieplan. In het plan worden duidelijke prioriteiten geformuleerd op basis van de grootste problemen, worden de nodige middelen voorzien bij justitie, politie en douane en wordt een doeltreffende coördinatie en samenwerking georganiseerd.
- Pas de Houtverordening ter bestrijding van de illegale invoer van hout strikt toe. De regering zet middelen in die in verhouding staan tot de omvang van de Belgische houtmarkt en formaliseert de samenwerking tussen administratieve en gerechtelijke instanties.
- Ondersteun initiatieven van de sector en zet in op wetgeving op nationaal en Europees niveau om de invoer van ontbossing ten gevolge van de consumptie van vlees, soja, palmolie en andere producten te stoppen.
- Ken bij herziening van de grondwet rechtspersoonlijkheid toe aan de natuur.

CIJFERS

20 % tot 70 %

De Living Planet Index (meet verandering in populatiegrootte van meer dan 3.500 gewervelde diersoorten) toont een systematisch dalende trend met een globale achteruitgang van bijna 60% tussen 1970 en 2012. In België zijn ruwweg 20 tot 70% van de soorten bedreigd.

40 miljoen / jaar

Terwijl de Europese import van hout(producten) vanuit kwetsbare en door conflict getroffen landen is gedaald, zien we in net in België uit deze landen een stijging, goed voor 40 Miljoen euro per jaar.

NOORDZEE

VISIE 2050

Tegen 2050 hebben we een **veilig, gezond en multifunctioneel marien en kustecosysteem**, waarin natuur, biodiversiteit en klimaat centraal staan. **Effectieve, op ecosysteem gerichte mariene ruimtelijke planning (MRP)** leidt de socio-economische activiteiten in de Noordzee weg van die gebieden die habitats, soorten en ecologische processen beschermen die gevoelig zijn voor de gevolgen hiervan.

Daarnaast belemmeren de socio-economische activiteiten in de Noordzee het bereiken van de natuurdoelstellingen en de goede milieutoestand in het goed beheerd **netwerk van ecologisch waardevolle en beschermde gebieden** niet. Deze activiteiten brengen eveneens het functioneren van het ecosysteem nu en in de toekomst niet in het gedrang, inclusief de rol in de strijd tegen klimaatverandering. De Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen worden strikt opgevolgd.

Coördinatie over de grenzen heen staat garant voor een coherent beleid dat start in zee en wordt doorgetrokken over het strand, in de duinen en in de polders. Zowel de Vlaamse en de Belgische overheid als alle landen die een zeegebied delen, werken samen om een gedeelde mariene ruimtelijke visie te leveren, in overeenstemming met de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties die tegen 2030 bereikt moeten worden.

« Economische activiteiten staan het ecologisch evenwicht niet in de weg »

MAATREGELEN

- Zorg voor een **grensoverschrijdend, robuust netwerk van mariene beschermde gebieden**, met doeltreffende **beheerplannen** waarbij instandhoudingsdoelstellingen en bescherming op mekaar zijn afgestemd.
- **Sta enkel meervoudig ruimtegebruik toe indien er geen of weinig negatieve impact is**. Dit wordt aangetoond door middel van een **passende beoordeling** voor alle socio-economische activiteiten waarbij het **voorzorgsprincipe** de basis vormt.
- Pas de **Wet Marien Milieu** aan zodat alle socio-economische activiteiten aan dezelfde procedures worden onderworpen (afschaffen voordeel historisch passief) en deze in overeenstemming is met de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen.
- Voorzie ruimte op zee voor **4000 MW aan offshore windenergie** in het kader van het klimaat- en energiebeleid, passend binnen een grensoverschrijdende offshore energievisie, in harmonie met de natuur en mits het volgen van de wettelijke procedures. Bij de start van nieuwe projecten wordt gestart in die zones met het minste impact op natuur.

CIJFERS

+ 2 000 soorten

Er leven meer dan 2000 soorten dieren en planten in de Belgische Noordzee, van de anemoon, het zeepaardje en de tong tot de zeehond en de bruinvis.

Momenteel is ongeveer 35,8% van de oppervlakte van het Belgische deel van de Noordzee beschermd via de Habitat- en Vogelrichtlijn, de Ramsar conventie en het Koninklijk Besluit van 5 maart 2006.

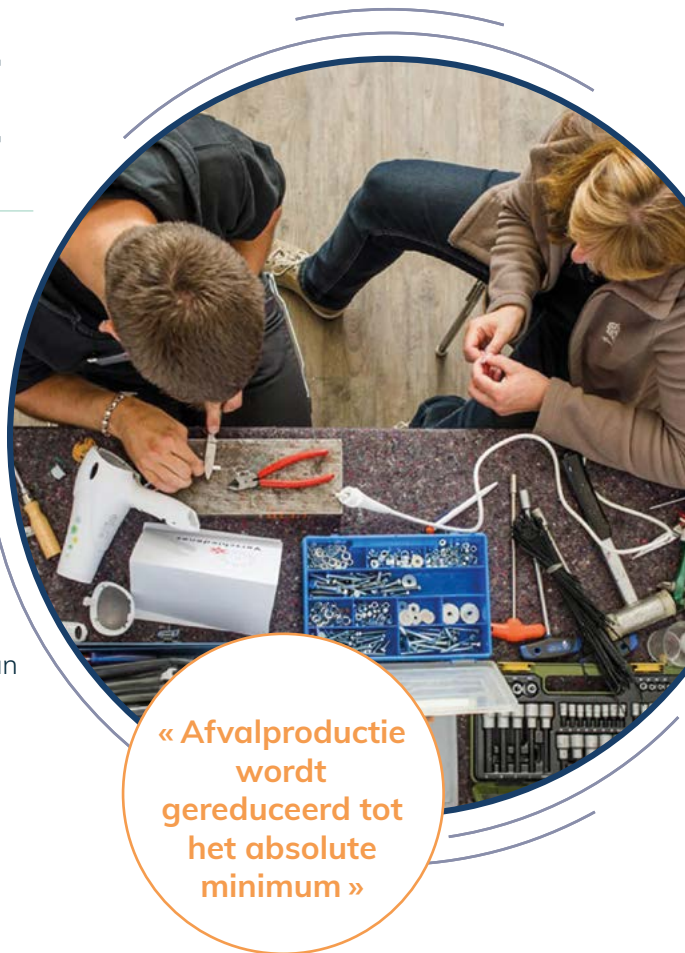

CIRCULAIRE ECONOMIE

VISIE 2050

De circulaire economie **herleidt in de toekomst het grondstoffengebruik, de afvalproductie en de vervuiling tot het absolute minimum** rekening houdend met de ecologische draagkracht. Het ontwerp van de producten staat garant voor een zo lang mogelijke levensduur. Deze producten zijn **herstelbaar, demonteerbaar, modulair ontworpen en niet toxisch** voor mens en milieu. De maatschappij zet maximaal in op hergebruik en upcycling. Afval storten en/of verbranden behoort tot een ver verleden. Een grote diversiteit aan beheersystemen en vormen van eigenaarschap voor gedeeld gebruik van goederen en diensten zien het licht.

« Afvalproductie wordt gereduceerd tot het absolute minimum »

MAATREGELEN

- Werk in samenspraak met de regio's een **interfederale roadmap circulaire economie** uit met concrete doelstellingen voor grondstoffengebruik. Koppel deze roadmap aan een ambitieus industrieel economisch beleid rond circulaire economie.
- Ontwikkel de **fiscale instrumenten** om de circulaire economie te bevorderen. De belastingwetten op producten en diensten moeten de productie- en consumptiewijzen duidelijk sturen door een prijssignaal te geven dat de maatschappelijke en ecologische impact beter weergeeft, van de ontwikkeling tot het einde van het gebruik van het product. Deze tax-shift wordt gefinancierd door een hogere belasting op vervuiling en verspilling van grondstoffen volgens het 'de vervuiler betaalt' principe.
- De productie- en consumptiewijzen sturen met een **wetgeving op de geplande veroudering, de aanpassing van de productnormen of ecologisch ontwerp**. Reparatie, hergebruik en recycling mogelijk maken en de giftige stoffen beperken die de verschillende manieren van hergebruik en herwaardering in gevaar brengen.

CIJFERS

80% van de industrieproducten wordt binnen de eerste zes maanden weggegooid.

De wereldwijde productie van kunststof, een voornamelijk oliegebaseerd materiaal, was in 2015 goed voor 380 miljoen ton, tegenover 100 miljoen ton in 1990, en neemt constant toe. In Europa wordt slechts 30% van de kunststoffen gerecycled. Volgens studies komt naar schatting 10% van de kunststoffen uiteindelijk in de zeeën en oceanen terecht. 90% van al het afval in de Noordzee bestaat uit plastic.

COMMONS EN PARTICIPATIE

VISIE 2050

Tegen 2050 is de samenleving diepgaand gedemocrateerd, met een overheid die zich inschrijft in een **open en transparant partnerschap**, met sociale partners en bedrijven maar ook met middenveldorganisaties, vrijwilligersgroepen en individuele burgers. De democratie is geen optelsom van individuen/consumenten maar een ecosysteem waarin burgers zich groeperen in verenigingen en collectieven en zich als actoren engageren voor maatschappelijke doelen.

De overheid garandeert met een breed debat over de grote keuzes dat het algemeen belang nagestreefd wordt, zonder tegenstemmen uit te sluiten. Deze vorm van besturen gaat gepaard met een evolutie waarin **een coöperatieve commons-based economie stilaan meer plaats krijgt**.

« De samenleving zal diep gedemocrateerd zijn »

MAATREGELEN

- **Richt een 'Federaal Steunpunt Co-Creatie' op**, dat expertise verzamelt rond co-creatieprocessen. Het Steunpunt stelt die expertise publiek ter beschikking van iedereen, zodat België een internationale referentie wordt op dit vlak en organiseert meer in het bijzonder sensibilisering en vormingen bij administraties over participatie en co-creatie.
- Bij eventuele privatiseringen van overheidsdiensten of verkoop van overheidsaandelen, gaat de regering telkens na of de creatie van een coöperatie, waarin de burgers van het land kunnen participeren en waarlangs zij de lokale verankering kunnen garanderen, niet de beste optie is, vooraleer een beursgang of andere vorm van verkoop te overwegen.
- **Werk een reglementair kader uit dat innovatie en ontwikkeling binnen de deeleconomie stimuleert**, met respect voor de sociale rechten van de mensen die eventueel binnen die initiatieven tewerkgesteld worden, en met zoveel mogelijk verankering en gedeeld eigenaarschap van de initiatieven binnen de lokale gemeenschap waarin ze plaatsvinden.

CIJFERS

13,1% van de Belgische bevolking werkt in de non-profitsector.

Circa 50% van alle opbrengsten van commons gerelateerde projecten vloeit reeds voort uit de bijdragen van diensten, terwijl overheidssteun slechts 36% van de opbrengsten vertegenwoordigt en privé-liefdadigheid 14%.

Geïnteresseerd in onze voorstellen? U wilt verder gaan?
Aarzel niet om de details van onze aanbevelingen te raadplegen en contact met ons op te nemen.

MET WIE CONTACT OPNEMEN?

BBL	Mathias Bienstman ..... mathias.bienstman@bblv.be
BRAL	An Descheemaeker ..... an@bral.brussels
IEB	Stéphanie D'Haenens ..... stephanie.dhaenens@ieb.be
IEW	Céline Tellier ..... c.tellier@iew.be
Greenpeace	Dave Van Meel ..... dave.van.meel@greenpeace.org
WWF	Sofie Luyten ..... sofie.luyten@wwf.be
Natagora	Joëlle Huysecom ..... joelle.huysecom@natagora.be
Natuurpunt	Anke Geeraerts ..... anke.geeraerts@natuurpunt.be

